

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**ПРОГРАМА
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВознавство»**

**підготовки бакалавр
напряму 6.030504 «Економіка підприємства»**

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доцент Т. А. Коляда

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова як тимчасово діюче до затвердження науково-методичної комісії з напрямку 6.030504 «Економіка підприємства».

Протокол 1 від 30.08.2013 року.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «ПРАВОЗНАВСТВО» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові відносини у суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: політологія, історія України, філософія, господарське право.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Основи теорії держави і права.
2. Основи конституційного права України.
3. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в Україні.
Судові та правоохоронні органи в Україні.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Правознавство» є підготовка спеціалістів економічного профілю, що працюватимуть в умовах побудови правової держави та ринкової економіки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Правознавство» є формування у студента:

знань про основоположні відомості з теорії держави і права, основи конституційного права, відомості про судові та правоохоронні органи в Україні;

вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, аналізувати зміст нормативних актів, застосовувати теоретичні знання та принципи нормативних актів у практичному житті;

навичок щодо роботи з нормативно-правовими актами, правильного користування юридичною термінологією, правильного застосування правових норм у виробничо-службовій діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- визначення понять і категорій, що характеризують базові елементи механізму правового регулювання;
- форми, функції держави і структурні елементи її механізму;
- перелік профілюючих, спеціальних і комплексних галузей права України, їх ідентифікуючі ознаки;
- назви, структуру і зміст основних положень найважливіших законодавчих актів України;
- види юридичної; відповідальності, їх юридичну природу та відмінності;

вміти :

- знаходити в системі законодавства необхідний для вирішення конкретної юридичної ситуації нормативно-правовий акт;

- виокремлювати елементи структури окремої норми права (гіпотезу, диспозицію і санкцію);
- тлумачити зміст норми права, використовуючи базові поняття правознавства;
- аналізувати поведінку суб'єкта права під кутом зору наявності ній елементів складу правопорушення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.1 Теорія держави і права.

Тема 1. Основи теорії держави.

Основні теорії походження держави і права. Поняття й ознаки держави. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими). Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.

Тема 2. Основи теорії права

Загальне поняття права, ознаки права, характерні риси права. Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція. Класифікація норм права та їх елементів. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин. Юридичні факти. Поняття тлумачення норм права. Види і способи тлумачення права.

Тема 3. Джерела права. Система права.

Поняття джерела права та його форми. Нормативні акти як джерела права та їхня система. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди. Систематизація законодавства: поняття, форми. Поняття системи права. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел.

Змістовий модуль 1.2. Основи конституційного права України.

Тема 1. Основи конституційного права України.

Конституція України – основний закон держави. Поняття конституційного ладу в Україні. Державні символи України. Правовий статус мов в Україні. Територіальний устрій України. Поняття та види об'єднань громадян.

Громадські організації: порядок створення, права, обов'язки, відповідальність, підстави та порядок припинення. Політичні партії: порядок створення, права, обов'язки, відповідальність, підстави та порядок припинення.

Тема 2. Конституційні права та обов'язки людини і громадянина.

Основні особисті права і свободи людини і громадянина і їх загальна характеристика. Основні політичні права і свободи громадян України. Основні економічні, соціальні, екологічні і культурні права людини і громадянина. Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.

Тема 3. Громадянство України.

Поняття «громадянство України». Категорії осіб, які є громадянами України. Принципи громадянства. Підстави набуття громадянства України. Умови прийняття до громадянства України. Підстави припинення громадянства України. Умови втрати громадянства України. Процедури з питань громадянства України. Компетенція органів державної влади по вирішенню питань громадянства.

Змістовий модуль 3. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в Україні. Судові та правоохоронні органи в Україні.

Тема 1- 2. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в Україні.

Поняття, ознаки та класифікація органів державної влади в Україні. Президент України: його функції та повноваження. Порядок обрання Президента України. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. Верховна Рада України. Верховна Рада Автономної Республіки Крим. Виконавча влада в Україні та система її органів. Кабінет Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади. Рада Міністрів Автономної Республіки Крим. Місцеве самоврядування в Україні. Органи і посадові особи місцевого самоврядування.

Тема 3. Судові та правоохоронні органи.

Правові засади і організація діяльності суду та правоохоронних органів. Судова система в Україні. Прокуратура України. Органи внутрішніх справ України. Служба безпеки України. Органи юстиції України.

3. Рекомендована література

Базова

1. Гладкий С.О. Абетка правознавства + [Електронний ресурс]: навч. посібник / С.О. Гладкий, 2005. - Спосіб доступу: Електронний читальний зал ПУСКУ. <http://lib.uccu.org.ua>
2. Кириченко В.М. Правознавство: Модульний курс / В.М. Кириченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
3. Копиленко О.Л. Правознавство: Кредитно-модульний курс: навчальний посібник / О.Л. Копиленко, Ю.І. Римаренко, Л.І. Мозковий. – К.: «ВД Професіонал», 2007. – 400с.

4. Правознавство: підручник /А.І. Берlach, С.С. Бичкова, Д.О. Карпенко, А.М. Колодій та ін.- К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність»,2008.- 792с.
5. Правознавство: підручник / За ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. - [8-е вид.] – К.: Юрінком Інтер,2007. – 752с.
6. Атамась Г.О. Правознавство: навч. посіб.[для студ. усіх спец. вищ. навч. закл.] / Г.О.Атамась, А.П.Шелепов, А.М.Якутка // Нац. Ун-т «Львів.політехніка». - Л. : Вид-во нац.ун-ту «Львів.політехніка», 2004.
7. Основи права України: навч.посіб. [для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.Я.Бурак, О.В. Гришук, П.Ф. Гураль та ін.; В.Л. Ортинський (ред.). - 2-ге вид., переробл. і допов.- Л. : Оріяна-Нова, 2005.
8. Крегул Ю.І. Основи правознавства: навч. посіб. / Ю.І. Крегул. - К.: Київ.нац.торг-економ. ун-т, 2007.
9. Пастухов В.П. Основи правознавства: навч.посіб. / В.П.Пастухов, В.Ф. Пеньківський / В.П. Пастухов [ред.].-К.: Алерта, 2005.
10. Правознавство: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Наук.-метод. центр вищої освіти; Харк. нац. ун-т радіоелектроніки / Ю.Г. Борисенко (упоряд.).- Х.: ХНУРЕ, 2005.

Допоміжна

11. Бородін М. Конституційне права громадянина на звернення до суду за захистом своїх прав // Право України . – 2000 . - № 8.
12. Букач В Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян // Право України . – 2001 . - № 9.
13. Кононенко О. Проблеми реалізації конституційного права громадян на збори, мітинги, походи і демонстрації // Право України . – 1998 . - № 2.
14. Кушніренко О., Мацокін В. Роль місцевих органів влади у забезпеченні права громадян на достатній життєвий рівень // Право України . – 1999 . - № 1.
15. Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини та громадянина . – Х.: Факт, 2001.
16. Летнянчин Л.І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні : проблеми теорії і практики . – Х., 2006.
17. Лотюк О. Принципи громадянства України відповідно до Конституції України // Право України . – 1998 . - № 7.
18. Мелашенко В. Принципи громадянства України // Право України . – 1992 . - № 7.
19. Тодыка Ю.Н. Гражданство Украины: конституционно – правовой аспект . – Х.: Факт, 2002.
20. Бантишев О. Ф. Судові та правоохоронні органи України : посіб. для підгот. до іспитів / Бантишев О.Ф., Кузьмін С.А., Колосов К.В. ; під заг. ред. Б.В. Романюка. – К. : Видавець Паливода А. В., 2010. – 223 с.
21. Бараннік Р.В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України : навч. посібник / Р.В. Бараннік. – К. : КНТ, 2008. – 347 с.

22. Басай В.Д. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України : підр. для студ. вищих юрид. навч. закл.: У 3 кн. / В.Д. Басай. – Коломия : Видавничо-поліграфічне товариство «Вік», 2006. – 972 с.
23. Конституція України [Текст] : зі змінами та доповненнями : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
24. Про засади державної мовної політики: закон України від 03.07.2012 року № 5029 –VI // Відомості Верховної Ради України . – 2013.- № 23. – Ст. 218.
25. Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин: закон України від 15.05.2003 р. № 802 – IV // Відомості Верховної Ради України . – 2003.- № 30. – Ст. 259.
26. Про день Державного Прапора України : указ Президента України від 23.08.2004 р. № 987/ 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/987/2004>.
27. Про Державний прапор України : постанова Верховної Ради України від 28.01.1992 № 2067 – XII // Відомості Верховної Ради України .- 1992 . - № 19. – Ст. 257.
28. Про Державний герб України : постанова Верховної Ради України від 19.02.1992 № 2137 – XII // Відомості Верховної Ради України .- 1992 . - № 40. – Ст. 592.
29. Про Державний Гімн України: закон України від 06.03.2003 № 602 – ІУ// Відомості Верховної Ради України .- 2003 . - № 24. – Ст. 163.
30. Про громадські об'єднання: закон України від 22.03.2012 № 4572 – УІ// Відомості Верховної Ради України .- 2012 . - № 1. – Ст. 1.
31. Про політичні партії в Україні : закон України від 05.04.2001 № 2365 – ІІІ// Відомості Верховної Ради України .- 2001 . - № 23. – Ст. 118.
32. Про молодіжні та дитячі громадські організації : закон України від 01.12.1998 № 281 – ХІУ // Відомості Верховної Ради України .- 1999 . - № 1. – Ст. 2.
33. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р.// Відомості Верховної Ради України . – 2006 . - № 30 . – Ст. 260.
34. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // Офіційний вісник України . – 1998 . - № 13 . – Ст. 270.
35. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права// Права людини. Міжнародні договори України . – К., 1992.
36. Про громадянство України : закон України від 18.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України . – 2001 . - № 13 . – Ст. 65.
37. Положення про Комісію при Президенті України з питань громадянства: Затв. Указом Президента України № 215/2001 від 27.03.2001 р. // Офіційний вісник України . – 2001 . - № 13 . – Ст. 533.
38. Порядок провадження за заявами і поданнями з питань громадянства України та виконання прийнятих рішень: Затв. Указом Президента України № 215/2001 від 27.03.2001 р. // Офіційний вісник України . – 2006 . - № 26 . – Ст. 1875.

39. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
40. Про вибори Президента України : закон України від 05.03.1999 р // Відомості Верховної Ради України .- 1999.- № 14 .- Ст. 81.
41. Регламент Верховної Ради України від 19.09.2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 1-4. – Ст. 1.
42. Про комітети Верховної Ради України: закон України від 04.04.1995 р// Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 19. – С. 134.
43. Про вибори Президента України : закон України від 05.03.1999 р// Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 14. – С. 81.
44. Про Кабінет Міністрів України : закон України від 21.12.2006 р. // Офіційний вісник України . – 2007 . - № 6 . – Ст. 207.
45. Про систему центральних органів виконавчої влади :указ Президента України // Офіційний вісник України . – 1999 . - № 50 . – Ст. 24-34.
46. Конституція Автономної Республіки Крим : Затв. Законом України від 23.01.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 5-6 . – С. 43.
47. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим : закон України від 10.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 29 . – С. 191.
48. Про представництво Президента України в Автономній Республіці Крим : закон України від 02.02.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 21 . – С. 159.
49. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 7 червня 2010 року № 55/1 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 1. – Ст. 1900.
50. Положення про Головні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі : наказ Міністерства юстиції України 23 червня 2011 року № 1707/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/8815>.
51. Положення про Державну реєстраційну службу України : указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 401/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drsu.gov.ua/show/41>.
52. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
53. Про виконавче провадження : закон України від 21 квітня 1999 року № 606-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/606-14>.
54. Про Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ: указ Президента України 12 серпня 2010 року № 810/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/2010>.
55. Про Вищу раду юстиції : закон України від 15 січня 1998 року № 22/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80>.

56. Про державну виконавчу службу : закон України від 24 березня 1998 № 202/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/202/98-%D0%B2%D1%80>.

57. Про державну податкову службу в Україні : закон України від 4 грудня 1990 року № 509-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/509-12>.

58. Про Державну прикордонну службу України : закон України від 3 квітня 2003 року № 661-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.

59. Про державну службу : закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490 (втрата чинності 1 січня 2014 року).

60. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 383/2011 // Офіційний вісник Президента України. 2011 р. – № 9. – Ст. 536.

61. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: указ Президента України 6 квітня 2011 року № 395/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/33>.

62. Про міліцію : закон України від 20 грудня 1990 року № 565-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.

63. Про нотаріат : закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-ХІІ: закон України від 19 червня 2003 року № 964-ІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.

64. Про прокуратуру : закон України від 5 листопада 1991 року № 1789-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

65. Про Службу безпеки України : закон України від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

66. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.

Інформаційні ресурси РЕСУРСИ МЕРЕЖІ INTERNET

67. <http://rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України

68. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України

69. <http://www.president.gov.ua> - офіційне представництво Президента України

70. <http://eprints.kname.edu.ua/> - цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – підсумковий модульний контроль

5. Засоби діагностики успішності навчання - тестові завдання, запитання для індивідуальної роботи студентів.

Навчальне видання

Програма нормативної навчальної дисципліни
«Правознавство»

підготовки бакалавр
напрямку 6.030504 «Економіка підприємства»

Розробник: **КОЛЯДА** Тетяна Анатоліївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2013, поз. 280 а

Підп. до друку 30.10.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,5

Зам. № 9577

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4705 від 28.03.2014 р.